

بازخوانی یک عقدنامه از سال ۱۲۷۴ قمری

سید احمد بنی‌هاشمی

عقدنامه‌ای که تصویر آنرا ملاحظه می‌فرمایید در سال ۱۲۷۴ قمری مطابق ۱۸۵۸ میلادی نوشته شده است. زمان تنظیم و انعقاد آن مربوط به اوایل دوره ناصری است و دقیقاً پنجاه سال قبل از آغاز مشروطیت به نگارش درآمده است.^۱

عموماً اسنادی که در محاکم شرع قبل از تأسیس و پیدایش عدلیه و سازمان ثبت اسناد و دفاتر رسمی ازدواج و طلاق امروزی تنظیم و نگاشته می‌شد از ادبیاتی سنگین، غنی و ملیح برخوردار بوده است که نشان‌گر عمق اعتقادات و غنای فرهنگ دینی مردم آن روزگار می‌باشد. قبل از رواج صنعت چاپ اکثر اسناد، فرامین، مکتوبات و مرقعات علاوه بر اسلوب نگارش ملامح و مسجعی که داشتند به لحاظ هنری نیز از نقاشی، تذهیب و خوشنویسی حظی وافر داشته‌اند. حاصل آن اعتقاد، علم، ذوق و هنر جاودانگی این اسناد است.

مقدمه‌ی این عقدنامه با حمد و سپاس به درگاه الهی و تأکید بر رسالت نبوی (ص) و وصایت بلافصل علوی (ع) و اولادان معصوم آن حضرت آغاز شده است و متن به سه آیه قرآن و یک حدیث قدسی نبوی مزین و مستند شده است.

نکته قابل توجه این که مبانی و قواعد شرعی که در آن روزگاران در تنظیم و انعقاد این عقود به آن‌ها استناد شده است در دوران‌های بعد همگی در خلعتی نو و فاخر در قالب قوانین مدنی و ملحقات آن به منصفه ظهور رسيدند.

نگاهی اجمالی به مفاد سند و حواشی آن نشان می‌دهد که در آن روزگار چقدر اساس و بنیان خانواده

۱- این سند، عقدنامه‌ی جد مادری جد پدری نگارنده می‌باشد که از اهالی شهرستان خوانسار بوده‌اند. (خداوند همه‌ی در گذشتگان را از دریای رحمت بی‌دریغش سیراب گرداند.)

مورد توجه و عنایت همگان بوده است. (خوشبختانه هنوز هم جای امیدواری هست).
همینطور قابل توجه است که در حاشیه‌ی سند از همه‌ی شهود و حصار به بزرگی با عناوین و القاب
محترمانه اسم برده شده است و معلوم می‌شود که در آن روزگار از شهری با جمعیتی بسیار کم در یک
مجلس عقد محدود و مختصر تعداد افراد حج رفته یا فرزندان حج رفته قابل اعتنا هستند.
ضمناً تنوع و تکثر اقلام صدق از قبیل جواهرات و وجوه نقد و وسایل زندگی و ملک همه احصا شده‌اند
و ظاهراً فقط وسیله‌ی نقلیه از سیاهه‌ی صدق جامانده است.

اللّٰهُمَّ اَلْفَ بَيْنَهُمَا وَ بَارِكْ لَهُمَا بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

الحمد لله الذي لنا النكاح و حرم علينا الزنا و السفاح و الصلوة و السلام على نبينا
المصطفى محمد و آله الذين حُببهم للرضوان و الجنان مفتاح عليهم صلوات الله و الملائكة
و الناس مادامت الارض و السماء و الماء و الصباح

جواهر تحمیدات تقدس شعار و لآلی تمجیدات تنزه آثار خطبه بارگاه حضرت آفریدگاری است جلّت عزّ
التّشبیه که تا مشاطة بلاشبیهه صنع بی‌چونش نیل ابدان بر چهره امکان نکشید و خال اختراع بر صفحه
صحیفه ماهیات نگذاشت عروس لقای وجود بر سریر ظهور تکیه نکرد واجب‌الوجودی که در مبدأ انشاء
اشیا به موجب حدیث قدسی نبوی صلی‌الله علیه و آله (کُنْتُ كُنْزًا مَخْفِيًّا فَاحْبَبْتُ أَنْ أَعْرِفَ فَخَلَقْتُ الْخَلْقَ
لِكَيْ أُعْرَفَ) جادر ضمائر الهام مظاهر نساخت و میدعی که تولّد ابوالبشر را به خبر صدق مظهر «وجعلناکم
شعوباً و قبائل لتعارفوا» به ازواج ازدواج «انّا خلقنا الانسان من نطفة امشاج» منوط و مربوط گردانید و صلوات
زاکیات بر سید رسل و مظهر عقل کل قائل و امر به امر «تناکحوا تولدوا» که با وجود کثرت ازواج در عالم
معرفت و در انجمن اولاد آدم خصوصاً در مجمع انبیاء ما تقدّم بر آسمان نبوت آفتابی است بلند اوج و بر
وصی و پسرعم و داماد او امیرالمؤمنین و امام المتّقین و قائد غرّ المحجّلین و مرشد ضروریات دین سید
المرسلین علی ابن ابی طالب و بر اولاد معصومین آن حضرت که هر یک کدخدایان معموره دین اند باد.

بعد از اداء حمد و درود لایعد و لایحصى بر سرور انبیاء و سادات اوصیا بر ضمائر صافیة ارباب ذکا
مخفی و مستور نیست که نظام عالم نبض قاطع «وانکحوا الایامی منکم و الصالحین من عباد و اماتکم ان
یکونوا فقراً یغنیهم الله من فضله و الله واسع علیهم» در بهترین وقتی از اوقات و خوش ترین ساعتی از
ساعات مقرون به فیروزی و سعادات عقد مناکحه صحیحه شرعیّه و صیغه مزواجه دائمه ملیّه اسلامیّه به
نفاذ پیوست فی ما بین الزوج الشاب الموفق المعزز المکرم و هو حضرت عزّت و سعادت مآب آقا محمدرضا
خلف الصدق عالی حضرت آقا هادی و الزوجه الباکرة العاقلة الرشیده و هی المسآة سکینه خانم بنت مرحمت
مآب رضوان تراب حاج حبیب‌الله نورالله مرقدّه علی الصداق المعین المعلوم مبلغ سی تومانی رائج از قرار
ریال بیست و هشت نخودی به یک هزار دیناری و موازی بیست مثقال طلا احمر لینه به مثقال صیرفی
و موازی به وزن سه من شاه مسینه آلات ساخته و پرداخته و تمامت یک دست رخت خواب عمل حبیب

اصفهان‌ی مقوم به مبلغ پنج تومان موصوف و قاطبۀ یک دست فرش اطاق از قالی و نمد مقوم به مبلغ هشت تومان موصوف و همگی و تمامی یک دانگ و نیم از جمله شش دانگ خانۀ قدیمی و جدیدی واقع در محلّۀ پل گوش تحت نهر زراغوش با حصّۀ و رسد باغچۀ متصله به آن با جمیع توابع و لواحق شرعیّه و عرفیه آن که محدود است حدّی به شارع عام و حدّی به خانۀ ورثه آقا کریم و حدّی به خانۀ ورثه آقا محمّد و حدّی به یورت مناکحه صحیحۀ شرعیّه و مزاجه دائمه ملیّه اسلامیّه به حیث صاره المسماء المزبوره لهذا العقد المبارک المیمون و زوجه جلیله للزوج و لها مهرها مطالبه و صداقها متی شاءت و مہمی طلبت مع ایسار الزوج و اقداره و بكل ذلك وقع الأشهداء و كان ذلك تحريراً فی یوم التاسع عشر من شهر شعبان المعظم ۱۲۷۴.

هو

بعد ما وکلتی الزوج انتقل التملیک المرقوم من ابیه الیه صدرالقبول عن وکالتہ ربّ
الف بینہما بمحمّد و آله
عبده الراجی محمد حسن

***

بسم الله خیرالاسماء
بعد ما امہی الی توکیلہا ایای اوقعت الایجاب المیمون المبارک علی الصداق المسطور
الف الله بینہما بمحمّد و آله
و انا الحقیق علی الموسوی

***

کل ما رقم فی الكتاب حق و صدق و صواب
و حرّرها الراجی عفو ربه الغافر محمدحسین
ما رقم فی الكتاب حق و صواب
و حرّرها الراجی عفو ربه الغنی

شہود لوکیل الزوجہ

خیرالحاج حاجی علی اکبر خلف مرحوم حاج اسمعیل

آخوند ملامہدی خلف مرحوم استاد جعفرآل جامع علوم انسانی

حضار مجلس القعد:

عالی حضرت آقا مسیح خلف مرحوم آقا حبیب

عالی حضرت آقا کاظم خلف مرحوم آقا ربیع

عالی حضرت ملا محمدباقر خلف مرحوم حاج محمدتقی

عالی حضرت ملا محمّد اخ الزوج

عالی حضرت آقا ہادی اب الزوج

عالی حضرت آقا سید مہدی خلف مرحوم آقا سید ہاشم

عالی حضرت آقا سید جعفر خلف مرحوم آقا میرباقر

بازخوانی یک عقدنامه از سال ۱۲۷۴ قمری / سید احمد بنی هاشمی

عالی جناب ملا محمد قاسم خلف مرحوم ملا محمد صادق

عالی جناب آقا سید محمد خلف مرحوم آقا میرزا ابراهیم

عالی حضرت آقا میرزا احمد خلف مرحوم آقا محمدباقر طبیب

عالی حضرت حاج شیخ جعفر خلف مرحوم حاج شیخ محمد

عالی جناب آقا میر عبدالله خلف مرحوم سید اسمعیل

عالی جناب حاج میرزا ابوالقاسم خلف مرحوم حاج میرمحمد صادق

عالی جناب آقا میرزا بابا خلف مرحوم آقا محمد

عالی حضرت ملا محمدحسن خلف مرحوم آقا حسین

عالی جناب حاج محمد حسن خلف مرحوم حاج شیخ ابراهیم

عالی جناب حاج باقر خلف مرحوم حاج ملک

الراجی عین محمد صادق بن محمد الموسوی

ذلک الكتاب لاریب فیه

هدایت الله الموسوی

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

